

KADER VE KAZA

ALLAH HERŞEYİ BİR ÖLÇÜYE GÖRE YARATTI.

- Allah evrende var olan her şeyi bir plan ve ölçü içerisinde yaratmıştır. Bu ölçü evrendeki varlıkların uyumlu bir sistem oluşturmasını sağlamıştır. Allah'ın yarattığı hiçbir şeyde dengesizlik ve düzensizlik görülmez.

Kur'an-ı Kerim:

- Evren ve içindeki varlıkların belli bir düzen içinde yaratıldığını ifade eder.

"Biz her şeyi bir ölçüye (bir düzene-plana) göre yarattık." (Kamer Suresi 49. Ayet)

- Güneşin ve ayın belli bir hesaba göre yaratıldığını ve hareket ettiklerini söyler.

"Güneş ve ay bir hesaba göre hareket eder. Yıldızlar ve ağaçlar Allah'a secde ederler." (Rahman Suresi 5-6. Ayetler)

- İnsanın en güzel şekilde yaratıldığını ifade eder.

"Şüphesiz ki biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tin Suresi 2. Ayet)

- İnsan be hayvanlardan önce yeryüzünün onların yaşamalarına uygun olarak yaratıldığını açıklar.

"Allah herşeyi yaratmış, ona bir ölçü, biçim ve düzen vermiştir." (Furkan Suresi 2. Ayet)

Bilimsel Araştırmalar:

- Evrende mükemmel bir ölçü ve düzenin olduğunu gösterir.
- Dünyamızın şeklinin, büyüklüğünün ve atmosfer tabakasının yaşam için uygunluğunu ortaya koyar.
- Güneş ile dünya arasındaki uzaklığın, yeryüzündeki canlı hayat için en uygun mesafede olduğunu ifade eder.

Not: Bilimsel Araştırmaların sonuçları ile Kur'an-ı Kerim'deki bilgiler birbiriyle uyum içindedir.

Kader ve Kaza

Kader: Allah'ın herşeyi belli bir ölçü, düzen ve uyum içerisinde planlaması ve programlaması demektir.

Kaza: Allah'ın planladığı ve programladığı olayların zamanı gelince gerçekleşmesine denir.

EVRENDEKİ YASALAR

- Evrendeki her olay Allah'ın belirlediği yasalar çerçevesinde gerçekleşir.
- Hiçbir varlık, Allah'ın koyduğu yasaların dışına çıkamaz.
- Kader: evrendeki ölçü ve düzenin, Evrensel Yasaların genel adıdır.
- Evrendeki tüm olaylar Allah'ın koyduğu evrenin yasalarına göre gerçekleşir.

1. Fiziksel Yasalar:

Fiziksel Yasalar: Madde ve enerjinin oluşumu, değişimi, yapısı, hareketi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili prensiplerdir.

- Evrendeki cisimler birbirini çeker ve iterler.
- Güneş, çekim kuvvetiyle gezegenleri bir yörüngede tutar.
- Suyun kaldırma kuvveti vardır.
- Su belli bir derecede donar ve kaynar. Dünya, çekim kuvvetiyle ayı kendine bağlar.
- Kısacası evrenin nasıl yaratıldığı ve evren içinde var olan mükemmel düzen ile ilgili olan tüm yasalar fiziksel yasalar kapsamındadır.

Fiziksel Yasalara örnek ayet:

"Geceyi ve gündüzü, Güneşi ve Ayı yaratan odur. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir." (Enbiya Suresi 33. Ayet)

2. Biyolojik Yasalar:

Biyolojik Yasalar: Canlıların yapısı, beslenmesi, üremesi, korunması, gelişmesi ile ilgili yasalardır.

- Hayvanların vücut yapıları yaşadıkları ortama uygundur.
- Bir insanın yaşaması, dolaşım, sindirim, solunum, sinir ve boşaltım sistemlerinin işlemesine bağlıdır.
- Duyu organlarımız biyolojik yasalara göre işler.
- Bitkilerin yaşaması da biyolojik yasalara göredir.

- Canlılar, yaşadıkları çevre ve doğa şartlarına uyum sağlarlar.

Biyolojik Yasalara örnek ayet:

“(Ey insanlar!) Biz sizi basit bir sudan yaratmadık mı? İşte o suyu, belli bir süreye kadar sağlam bir yere yerleştirdik, sonra da ona ölçülü bir biçim verdik...” (Mürselat Suresi 20-23. Ayet)

3. Toplumsal Yasalar:

Toplumsal Yasalar: Toplumsal olaylar arasında var olan sebep sonuç ilişkilerini gösteren yasalardır. Bunlara *Sosyal Yasalar* da denir.

- Gelir dağılımının adil olduğu toplumlarda yoksulluk azalır.
- Adaletin olmadığı toplumlarda barış bozulur. Eşitlik ve adalet yoksa toplumsal bunalım ve kargaşa ortaya çıkar.

Her toplumsal olayın nedeni, kendisinden önce oluşan başka bir olaydır. Her toplumsal olay, başka toplumsal olaylara neden olur.

Toplumsal Yasalara örnek ayet:

“(Öyle) Bir fitneden sakının ki aranızdan yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmaz (hepinize erişir)...”

İNSAN İRADESİ VE KADER:

- İnsan **akıl** ve **irade** sahibi bir varlıktır.
- İnsan **aklıyla** düşünür, araştırır ve bilir. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilir.
- İnsan **iradesiyle** iyiyi ya da kötüyü seçer.
- **İrade:** Kişinin en az iki seçenektan birini seçme ve seçtiğini yapabilme gücüdür.

**“Ona iki yolu (iyiyi ve kötüyü) gösterdik.”
(Beled Suresi 10. Ayet)**

- İnsan irade ve seçme hürriyetiyle dilediği davranılı gerçekleştirir.
- İnsan, kendi özgür iradesiyle yaptığı herşeyden sorumludur.
- İnsan davranışlarına özgür iradesiyle yön verebilir. Ancak insan iradesi de sınırlıdır.
- **Allah’ın İradesi:** Yüce Allah’ın sınırsız ve sonsuz olarak dilemesi ve dilediğini yapmasına denir. Buna **Külli İrade** de denir.

İnsanın İradesi: İnsanın, Allah’ın belirlediği sınırlar içinde seçmesi ve dilediğini yapmasına denir. Buna **Cüz’i İrade** de denir.

Allah’ın İradesi (Külli İrade)	İnsanın İradesi (Cüz’i İrade)
İnsanın Kader Alanı	İnsanın Sorumluluk Alanı
İnsanın: -yaşadığı çağ, zaman. -anne/babası, ailesi. -cinsiyeti. -fiziksel özellikleri. -ırkı, rengi, milleti. -ömrü.	İnsanın: -dini. -inancı. -ahlakı. -sözleri. (iyi ya da kötü) -yaptıkları. (iyi ya da kötü)

İnsanın Özgürlüğü ve Sorumluluğu:

- Kişinin bir zorlama ve baskı olmaksızın **kendi istek ve iradesiyle** bir şeye karar vermesi ve ona göre yapmasına “Özgür Olmak” denir. İnsan davranışlarında sınırsız özgür **değildir**.
- Allah’ın insana verdiği bir özgürlük ve sorumluluk alanı vardır.
- İnsanın davranışlarından sorumlu tutulması akla ve özgür iradeye bağlıdır.

DİKKAT:

- ❖ İnsan ancak kendi istek ve özgür iradesiyle yaptığı şeylerden sorumludur.
- ❖ İnsan ancak gücünün yettiği şeylerden sorumludur.
- ❖ İnsan sadece kendi yaptıklarından sorumludur.

Dinin emir ve yasaklarından sorumlu olan kişiye dini terim olarak **Mükellef** denir.

Mükellef olmanın şartları:

1. Akıllı olmak
2. Ergenlik çağına girmiş olmak
3. Özgür olmak

- Buna göre **insanın kaderi:** akıllı ve irade sahibi bir varlık olarak, iyilik ya da kötülük yapabilecek şekilde yaratılmış olmasıdır.
- Dinini, inancını, iyi ya da kötü söz ve davranışlarını kendi özgür iradesiyle seçen ve gerçekleştiren insan her eyleminden sorumludur.
- “Ben kader mahkumuyum”, “Alın yazım böyleymiş”, “Allah böyle yazmış” gibi sözlerle kişi yaptıklarının sorumluluğundan kurtulamaz.

İnsanın Çabası: Emek ve Rızık:

- Kişinin kendisi, ailesi veya içinde yaşadığı toplum yararına bedensel veya zihinsel olarak gösterdiği çabaya **emek** denir.
- Yüce Allah’ın, canlıların yeryüzünde hayatlarını sürdürebilmeleri için verdiği herşeye **rızık** denir.
- İslam dini her insanın gücü nispetinde çalışmasını ve çaba sarfetmesini ister.
- Peygamberler de çalışmış, emekleriyle geçimlerini sağlamışlardır.

- İnsan kul hakkı yemeden, helal yollardan rızkını aramalıdır.
- Çalışmadan tembel tembel oturmak, “Kaderimde ne varsa o olur, rızkı veren Allah’tır” diye düşünmek doğru değildir.
- İnsana düşen, rızkını sağlamak için çalıştıktan sonra sonucu Allah’tan beklemektir.

Kural şu: (Hangi dinden, milletten, ülkeden olursa olsun, çalışan kazanır, yatan kaybeder.

Dünya Hayatının Sonu: Ecel ve Ömür:

- **Ömür:** Allah’ın her canlı türü için belirlediği yaşam süresine denir.
- **Ecel:** İnsan hayatının sona ermesine denir.
- Kişinin ömrü, yaşadığı hayat şartlarına göre değişir. Bu nedenle herkesin yaşam süresi farklıdır.
- İnsan ömrünün, bir toplumun sağlık, eğitim, beslenme gibi etkenlerle ilişkisi vardır. Bu nedenle bazı ülkelerde ölüm yaşı yüksek, bazı ülkelerde düşüktür.
- İnsan, Allah’ın verdiği ömrü, sonuna kadar sağlıklı bir şekilde yaşamak için gayret göstermelidir.
- Kişi, kendisinin ve başkalarının canına zarar verecek şeylerden uzak durmalıdır.
- Kötü alışkanlıklar, yanlış beslenme, kötü hayat şartları, iş ve trafik kazaları, cinayetler ve savaşlar insan ömrünü kısaltan etkenlerdendir.
- Dünya hayatının da bir sonu vardır. Buna kıyamet denir. Kıyametin zamanının da ancak Allah bilir.

Allah’a Güvenmek (Tevekkül)

- **Tevekkül:** Herhangi bir işi yaparken kişinin elinden gelen gayreti gösterdikten sonra işin sonucunu Allah’a güvenmek ve O’ndan beklemektir.

“Kararını verdiğin zaman da artık Allah’a dayanıp güven. Çünkü Allah kendisine dayanıp güvenenleri sever.” (Âl-i İmran Suresi 159. Ayet

- Hz. Peygamber, yaşadığı birçok olayda önce tedbir almış, sonra da Allah’a tevekkül etmiştir.
- Bir kimsenin yerine getirmesi gereken şartları yapmadan Allah’a dayanması, “Allah büyüktür, nasıl olsa sonucu benim adıma hayırlı şekilde sonuçlandırır” demesi doğru değildir.

İsmail ÇETİN

Bozdoğan Amasya Köyü Üzeyir Emre Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni